

Redactie:

Mr. H. Singer-Dekker
Burg. Elsenlaan 147
Rijswijk-Z.H.
Telef. (070) 11 98 43

✕

Administratie:

Oudegracht 152
Utrecht

✕

Versijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.- per jaar

JANUARI 1963
12 e JAARGANG

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

HUMANISTISCH VERBOND

Nieuwjaarsbrief van het Hoofdbestuur van het H.V. (bijlage I)	Blz. 14/18
Topkaderconferentie	" 3
Centrum voor Humanistische Vorming	" 3
Wetenschappelijk medewerker	" 3
Geestelijk raadsman voor het Rijnmondgebied	" 3
Landdag 23 mei 1963	" 3
Congres 1963	" 3
Verblijf op "De Ark" - 1963	" 3/4

HUMANITAS

Landelijk Adviesorgaan voor Maatschappelijk Opbouwwerk (LAMO)	" 4
Het decenbernummer van "Humanitas"	" 4/5
Nieuwe aanstelling als maatschappelijk werkster	" 5
Nieuwe afdeling	" 5
Erkenning van Humanitas als Reclasseringsvereniging voor minderjarigen	" 5
Congres Humanitas	" 5

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING

Congres 1962	" 5/6
Regionaal weekend noord - 15 en 16 december 1962	" 6
Winterweekend Oldebroek - 5 en 6 januari 1963	" 6

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG "SOCRATES"

Samenstelling hoofdbestuur	" 6
----------------------------	-----

HUMANISTISCH THUISFRONT

Subsidiërende gemeenten	" 6/7
-------------------------	-------

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID

"Vernieuwing"	" 7
---------------	-----

HUMANISTISCH CENTRUM "MENS EN WERELD"

Functionarissenbijeenkomst	" 7
----------------------------	-----

RADIOLEZINGEN

Lezingen in de maand februari voor de V.A.R.A.	" 7/8
--	-------

HUMANISTISCHE LITERATUUR

" 8

INTERNATIONAAL NIEUWS

Italië
De vrijzinnige beweging in Italië Blz. 8/9

Duitsland
Een prijzenswaardig initiatief in Duitsland " 9

VAN ALLE KANTEN

Rectificatie " 9

Verslagen (Het Vrije Volk, Amsterdamse editie)
Subsidie wel en wee " 10

(Het Vrije Volk, Hilversumse editie) " 10

(Het Vrije Volk, Haarlemse editie) " 10

Ingezonden stukken
(Het Vrije Volk, Amsterdamse editie) " 10/11

(De Leeuwarder Courant) " 11/12

Humanistische rubrieken
(De Gelderlander en het Arnhems Dagblad) " 12/13

Bijlage I
Nieuwjaarsbrief van het hoofdbestuur van het Humanistisch
Verbond " 14/18

HUMANISTISCH VERBOND

Nieuwjaarsbrief van het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond.

De Nieuwjaarsbrief van het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond is opgenomen in dit nummer als bijlage I.

Topkaderconferentie.

De voorjaarsconferentie van het Dagelijks Bestuur met de bestuurders van gewesten, federaties en grote geneenschappen vindt dit keer plaats op 2 en 3 februari, zoals gebruikelijk in "De Ark" te Nunspeet. Op het programma staat o.a. de bespreking van het jaarverslag 1962.

Centrum voor Humanistische Vorming.

Teneinde belangstellenden op de hoogte te kunnen brengen van de bedoeling en inhoud van de humanistische vorming, is een documentatie samengesteld, die op aanvraag wordt toegezonden.

Een blad voor de deelnemers aan het Centrum komt dezer dagen van de pers. De aanmelding gaat nog steeds door; door de publicatie van de kant van de gemeenschappen is er een aanmerkelijke stijging te constateren.

Wetenschappelijk medewerker.

Door het Dagelijks Bestuur werd de heer L. Esmeyer te Leiden aangesteld als wetenschappelijk medewerker. Als vrijwilliger verleende hij reeds gedurende een reeks van jaren zijn medewerking als secretaris van verschillende commissies.

Geestelijk raadsman voor het Rijnmondgebied.

Met ingang van januari 1963 is in vaste dienst getreden de heer J. Koops als geestelijk raadsman voor het gebied rondom Rotterdam. Hij was reeds verscheidene jaren raadsman voor de Inrichtingen van Justitie.

Landdag 23 mei 1963.

Door de gewesten Zuid-Holland worden voorbereidingen getroffen om op 23 mei (Hemelvaartsdag) een Landdag in Rotterdam te organiseren. Als spreker heeft men zich reeds van de medewerking van de algemeen voorzitter, Dr. J.P. van Praag verzekerd.

Congres 1963.

Nogmaals wordt erop gewezen, dat in afwijking van eerder gepubliceerde berichten, het congres van het Humanistisch Verbond op 20 en 21 april niet te Leiden, maar in het Jaarbeursgebouw te Utrecht wordt gehouden. De gemeenschap Utrecht treedt als gastvrouw op en is bezig met alle voorbereidingen.

Verblijf op "De Ark" - 1963.

De plannen voor verblijf op "De Ark" staan in grote lijnen al vast. Hierachter ziet u ze:

1. Bejaardenweken in "De Ark"

Gezien de bijzonder geslaagde weken in 1962 worden in 1963 vier bejaardenweken gehouden en wel:
van 11 - 25 mei en van 14 - 28 september.

2. Paas-week-end op "De Ark"

Van donderdagavond 11 april tot en met maandagavond 15 april het gebruikelijke Paas-week-end.

3. Vacantie op "De Ark"

Nog wel heel ver van ons af, maar thans reeds de mededeling, dat de prijzen voor 1963 ongewijzigd zijn. Vooral hen, die in het volle seizoen, d.w.a. juli/augustus in Nunspeet willen zijn, adviseren wij tijdig hun plannen gereed te maken en hun vacantie te bespreken. U weet het: Leden van het Verbond ontvangen 10% reductie op de pensionprijzen (alleen voor zichzelf).

4. De Buitenwerk-Commissie.

Voor 1963 worden de kampen voor kinderen gehandhaafd. Gedacht wordt aan 3 jongerenkampen van 13 - 15 jaar (in tenten) en een vast kamp voor onze 10-12-jarigen.

Voorts, en dat is nieuw, een trekkamp voor 16 - 18-jarigen naar Luxemburg.

Tenslotte geen kamp voor volwassenen. De belangstelling hiervoor is te klein.

-o-

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK

"HUMANITAS"

Landelijk Adviesorgaan voor Maatschappelijk Opbouwwerk (LAMO).

Het hoofdbestuur van Humanitas heeft een Landelijk Adviesorgaan voor Maatschappelijk Opbouwwerk (LAMO) ingesteld. Het heeft als opdracht aangelegenheden van maatschappelijk opbouwwerk te doordenken, beleidsadviezen uit te brengen over de vraag in hoeverre Humanitas samen met andere organisaties en groeperingen een bijdrage kan leveren aan vormen van maatschappelijk opbouwwerk en welke consequenties dit heeft voor de interne opbouw van Humanitas. Het LAMO is als volgt samengesteld:

J. Landman	(voorzitter)
Mej. Drs. R.A.E. Zijlman	(landelijk adviseuse voor maatschappelijk opbouwwerk van Humanitas, secretaresse)
Drs. P. Albarda	(adjunct-directeur van Humanitas)
D.Th.F. d'Angremond	} leden
Drs. C.J. de Bruyne	
Drs. C. de Galan	
Drs. F. Grunfeld	
D. Huizinga	

Het decembernummer van "Humanitas".

Het decembernummer van "Humanitas" is vrijwel geheel gewijd aan het maatschappelijk opbouwwerk, te weten een voorwoord van het secretariaat en

artikelen van Mej. Drs. R.A.E. Zijlman en Drs. B.S. Witte over dit onderwerp. Verschillende aspecten van het maatschappelijk opbouwwerk worden in deze artikelen belicht, o.a. dat dit in vele gevallen een zaak is, welke door de gehele samenleving voor de gehele gemeenschap dient te worden uitgevoerd.

Nieuwe aanstelling als maatschappelijk werkster.

Bij de afdeling Amsterdam trad Mejuffrouw P. Borensztajn in dienst als maatschappelijk werkster voor het gezinsvoogdijwerk. Zij volgde als zodanig Mejuffrouw A.P.M. Bardet op.

Nieuwe afdeling.

In Leek (Gr.) is een afdeling van Humanitas opgericht.

Erkenning van Humanitas als Reclasseringsvereniging voor minderjarigen.

Humanitas heeft nu ook erkenning verkregen als "gezinsvoogdijvereniging" in de provincies Noord-Holland en Gelderland; het betreft nu de arrondissementen Alkmaar, Haarlem, Arnhem en Zutphen.

Congres Humanitas.

Het tweejaarlijks congres van Humanitas zal in de tweede helft van oktober gehouden worden, waarschijnlijk op 26 en 27 oktober. De plaats, waar het congres gehouden wordt, staat nog niet vast, maar het zal hoogstwaarschijnlijk in het Oosten van het land zijn.

-o-

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING

Congres 1962.

Op 3 en 4 november 1962 hield de H.J.B. in de jeugdherberg "De Woudstee" in Elst(U) haar jaarlijks congres. Hier waren, naast enkele belangstellenden, ruim 60 leden aanwezig.

Zaterdagavond om 20.00 uur opende de voorzitter Roel Prins het congres. In zijn openingswoord wees hij erop, dat een hoofdbestuur alleen dan goed kan werken, wanneer er naast grote werkzaamheid van de hoofdbestuursleden medewerking van de leden bestaat.

Hij maakte bekend, dat de H.J.B. met een nieuwe afdeling uitgebreid is, namelijk Enschede.

Diezelfde avond kwam in een grafiek tot uiting, dat het ledenaantal gestegen is tot ruim 250, een aantal dat nog niet eerder bereikt is.

Op zondag 4 november kon de heer van Kuilenburg, directeur van de N.V. Arbeiders Pers, begroet worden. Hij hield een inleiding over het onderwerp: "De taak van de pers in de democratie", waaruit later een levendige discussie ontstond. 's Middags werd het congres voortgezet. Enkele artikelen van de statuten en het huishoudelijk reglement werden gewijzigd of aangevuld. Ook kwamen dingen ter sprake, die van nut zijn voor de interne situatie in de H.J.B.

Om ongeveer 17.00 uur droeg Roel Prins de voorzittershamer over aan Marietje van Rossen, onder dankzegging aan de andere bestuursleden, voor

wat zij dit jaar voor de H.J.B. hebben gedaan.

Tegen halfzes sloot de nieuwe voorzitter het congres 1962.

Regionaal weekend noord - 15 en 16 december 1962.

Traditiegetrouw hield de afdeling Assen op bovengenoemde dagen haar weekend in de jeugdherberg "Us blauw hiem" in Appelscha. Aanwezig ongeveer 25 leden.

De dropping op zaterdagavond ging ondanks zware regenval toch door en werd een groot succes.

Ook de inleiding van de heer G.A. Coert, mentor van afdeling Assen "Contact met de mens in de gevangenis" was zeer de moeite waard. De heer Coert sprak hier als geestelijk raadsman van het Humanistisch Verbond.

Met dit weekend kan afdeling Assen weer één toevoegen aan haar rij van goed geslaagde weekends.

Winterweekend Oldebroek - 5 en 6 januari 1963.

Het winterweekend werd ook dit jaar in de jeugdherberg in Oldebroek gehouden. Door de slechte weersomstandigheden was het aantal deelnemers zeer klein, nl. 30, wat de sfeer evenwel ten goede kwam. Het weekend was deze keer literair getint.

Op zaterdagavond werd voorgelezen uit werk van verschillende schrijvers of uit eigen werk.

Op zondagmorgen was Dr. Jef Last de gast van de H.J.B. Hij hield een inleiding over "Oosterse literatuur". Op zijn zo persoonlijke wijze wist hij twee en een half uur lang te boeien. Zijn lezing was dan ook een groot succes. Mede door Dr. Jef Last was dit weekend bijzonder goed geslaagd.

-o-

STUDENTEN VERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

" S O C R A T E S "

Samenstelling hoofdbestuur.

Het hoofdbestuur van de S.V.H.G. is voor 1962/1963 als volgt samengesteld:

J.F.R. Derksema	-	praeses
R. Steenkist	-	ab-actis I, Meidoornlaan 9, Delft
Mej. L. Spoelstra	-	quaestor
A.V. van Stekelenburg	-	vice-praeses
Mej. M.B. Noach	-	ab-actis II

-o-

HUMANISTISCH THUISFRONT

Subsidiërende gemeenten.

Voor het Vormingscentrum hebben over 1962 20 gemeenten meer gesubsidieerd dan over 1961. Die 20 gemeenten gaven tezamen f. 310.--.

Voor de militaire tehuizen hebben 26 gemeenten over 1962 meer gesubsidieerd dan over 1961. Deze gemeenten gaven tezamen f. 700.--.

Opmerkelijk is, dat grote gemeenten als Rotterdam, Utrecht, Groningen en Haarlem helemaal niet subsidiëren. Gelukkig kan dit weer niet van alle grote gemeenten worden gezegd. Amsterdam subsidieert namelijk zeer goed.

In kleine gemeenten vindt men soms meer sympathie dan velen misschien zouden verwachten. So subsidieert Puttershoek met f.25.--.

-o-

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID

"Vernieuwing".

In het decembernummer van "Vernieuwing", het orgaan van de H.W.G., geeft redacteur K. Timmerman zijn visie op de doorbraak als historisch verschijnsel, als symptoom van een historisch-geestelijk rijpingsproces. Hij constateert een trendmatige neergang van de confessionele partijen en betreft in zijn beschouwing het bisschoppelijk mandement van 1954, dat hij een onhistorisch document, een onredelijk ultimatum noemt aan een samenleving, die door innerlijke krachten naar een open samenleving evolueerde.

Mr. Dr. Benno Stokvis geeft in hetzelfde nummer een lezenswaardige kijk op het probleem "Eed of belofte".

"Eet de mammoet stenen of brood?", zo vroeg Mevr. D. Heroma-Meilink zich af. Een verslag van haar radiolezing voor de H.W.G. vindt u eveneens in het decembernummer.

Twee boekjes over het bevolkingsvraagstuk worden door Meyer de Vries besproken en in zijn interessante rubriek "Dingen van de Dag" behandelt hij onder meer de godsdienstige samenstelling van de wereldbevolking.

Gratis proefnummers worden u van "Vernieuwing" gaarne verstrekt door het secretariaat van de H.W.G., Haagweg 210, Leiden.

-o-

HUMANISTISCH CENTRUM "MENS EN WERELD"

Functionarissenbijeenkomst.

Het Humanistisch Centrum "Mens en Wereld" heeft het plan, een bijeenkomst te houden voor bezoldigde functionarissen van de bij het Centrum aangesloten instellingen.

Deze bijeenkomst heeft voornamelijk tot doel: Onderlinge kennismaking en het elkaar zo goed mogelijk op de hoogte stellen van de in het kader van de aangesloten verenigingen en stichtingen te verrichten taken.

Deze bijeenkomst zal worden gehouden op 6 april a.s. van 10.15 uur tot 16.00 uur in het Erasmushuis te Utrecht.

-o-

RADIOLEZINGEN

Lezingen in de maand februari voor de V.A.R.A.

3 februari : Dr. J.P. van Praag	: "De humanist en het huwelijk".
10 februari : W.A. van Opijnen	: "Wat doen we er tegen?".

17 februari : Prof. Dr. G. Stuiveling : "Uit humanistisch oogpunt".

-0-

HUMANISTISCHE LITERATUUR

Verschenen is nummer 4 van de negende jaargang van Rekenschap, driemaandelijk tijdschrift voor wetenschap en cultuur van de Humanistische Stichting Socrates.

Inhoud:

Kwee Swan Liat	-	De mens in het Oosterse denken.
J.W.M. van Spaandonk	-	Teilhard de Chardin, Drempeloverschrijdingen tussen weten en denken.
Heinrich Kroeger	-	Teilhard de Chardin en de natuurwetenschap.
Libbe van der Wal	-	Discussie en verdraagzaamheid.
H. Bongers	-	Het laatste woord.
Lucile W. Green	-	Natuur- en geesteswetenschappen.
P. Krug	-	Thomas Masaryk (1850 - 1939).

-0-

INTERNATIONAAL NIEUWS

Uit Het Vrije Woord van 1 december 1962, orgaan van het Belgisch Humanistisch Verbond, nemen wij het internationaal nieuws voor u over.

I t a l i ë.

De vrijzinnige beweging in Italië.

(Vertaling van een mededeling van de algemeen secretaris van de "Associazione Giordano Bruno". Signore Col. Andrea Cannone, Roma, Via Brunetti 60).

De nationale vereniging voor de vrijheid van denken "Giordano Bruno" werd in 1906 in Rome gesticht en werd wegens haar anti-clericale bedrijvigheid steeds door de conformistische en pro-clericale Italiaanse middenstand vervolgd.

De vereniging werd door de fascistische regering ontbonden, haar leiders vervolgd en opgesloten. Enkel overleefden het en ondanks de fascistische politiek hielden ze herdenkingsfeesten en protesteerden eveneens tegen de Lateraanse verdragen die in 1929 tussen de fascistische regering en het Vatikaan gesloten werden. Ze legden ook dikwijls bloemen neer bij het monument van Giordano Bruno, die in 1600 op de brandstapel in het Camp dei Fiori te Rome verbrand werd.

Na de tweede wereldoorlog werd "Giordano Bruno" heropgericht, haar statuten opnieuw geformuleerd en een maandblad "La Ragione", (de rede) uitgegeven, dat nu nog verschijnt.

Alhoewel de vereniging onafhankelijk is van de politieke partijen en zich niet met kiespropaganda bezighoudt, vormt ze toch een politiek-democratische organisatie, die strijdt voor een progressistische wereldlijke staatsinrichting, voor de vrede en tegen het clericalisme. Onder haar leden telt ze vertegenwoordigers van de meest uiteenlopende politieke par-

tijen: liberalen, republikeinen, sociaal-democraten, anarchisten, socialisten, communisten - allen verbonden door het geloof in de vrijheid van denken en de secularisatie.

De vereniging heeft afdelingen over geheel Italië. Ze legt een grote activiteit aan de dag door het inrichten van voordrachten, cursussen en openbare bijeenkomsten, zoals bijvoorbeeld op 17 februari om de dood van Giordano Bruno te herdenken en op 20 september ter herinnering aan de dag in 1870 dat de paus zijn soevereiniteitsrecht op de stad Rome moest opgeven.

Ze verleent eveneens haar aanmoediging en haar steun aan de initiatieven en bijeenkomsten van andere verenigingen die de geestesvrijheid, de vrede en de strijd tegen het clericalisme in hun programma hebben opgenomen.

Het centraal bestuur van "Giordano Bruno" bestaat uit 21 leden, die een voorzitter, een ondervoorzitter en een algemene secretaris kiezen.

Het tijdschrift "La Ragione" wordt in stand gehouden door de aangesloten leden en door giften.

De vereniging wordt ook nu nog door de christen-democraten vervolgd, maar ondanks de moeilijkheden en hindernissen zet ze haar bedrijvigheid voort.

Ze is aangesloten bij de "Union Mondiale des Libres Penseurs", waarvoor ze in Rome het eerste internationale congres heeft georganiseerd.

Haar hoofdzetel bevindt zich in Rome, Via Angelo Brunetti 60, waar ook de redactie van het tijdschrift is gevestigd.

D u i t s l a n d.

Een prijzenswaardig initiatief in Duitsland.

De "Freireligiöse Landesgemeinschaft Niedersachsen" heeft op 2 november het eerste humanistische studentenhuus van West-Duitsland geopend te Hannover. Wij zijn ons tenvolle bewust van de grote waarde van zulke tehuizen.

Vrienden kunnen ontmoeten, gesprekken kunnen voeren in een sfeer die men kent en die men als de zijne aanvoelt, komt de onderlinge verstandhouding ten goede.

Wij hopen dat onze studenten - op reis in Duitsland - niet zullen nalaten een bezoek te brengen aan dit studententehuis.

Inlichtingen kunnen bekomen worden op het adres:

Freireligiöse Landesgemeinschaft Niedersachsen,
Josephstrasse, 22 - 3 Hannover.

-o-

VAN ALLE KANTEN

Rectificatie.

In het vorige nummer hebben wij gemeld, dat de Gelderlander Pers weer zijn rubriek Buitenkerkelijk Humanisme had gepubliceerd. Dat was juist. Niet juist was wat wij tussen haakjes er bij voegden, n.l. dat tot de Gelderlander Pers de bladen "De Gelderlander" en "De Arnhemse Courant" behoren. Dit laatste moet n.l. zijn: "Arnhems Dagblad". De Arnhemse Courant bestaat ook, maar behoort niet tot de Gelderlander Pers.

-o-

Verslagen (Het Vrije Volk, Amsterdamse editie).

Subsidie wel en wee.

Ruzie over subsidie voor Humanistische militaire tehuizen.

Onder deze kop publiceerde Het Vrije Volk, editie Amsterdam van 18 december 1962 een verslag van de Gemeenteraad van Uithoorn en het blad deelde voor wat dit onderwerp betreft het volgende mede:

" De goede sfeer in de vergadering werd tenslotte ernstig gestoord door een voorstel van KVP en protestantse fractie om de subsidie voor de katholieke en protestantse militaire tehuizen wel en die voor de humanistische tehuizen niet te verhogen.
" Dit alles omdat naar verhouding bij de huidige regeling (f. 50.-- voor elk der drie thuisfronten) de humanisten te veel kregen. De heer Timmers zei dit verhaal niet te geloven. Men greep dit voorstel aan om de humanisten te treffen. Hij maakte zich bijzonder boos en noemde de verdediging die de heer Nagtegaal (a.r.) hield schijnheilig en kinderachtig. Wethouder Lanser trachtte nog olie op de golven te werpen, door terugtrekking te vragen van het voorstel, terwijl de heer Zwier (v.v.d.) voorstelde alle drie gelijkelijk te verhogen tot f. 150.--; voor- noch tegenstanders wilden hiervan weten.
" De stemming over het oorspronkelijke voorstel was 9 voor, 6 tegen. Onder de tegenstemmers waren 2 leden van de KVP-fractie...
" De begroting werd daarna zonder hoofdelijke stemming aangenomen."

Het Vrije Volk (Hilversumse editie).

Ook in Bussum wilde het niet vlotten; Het Vrije Volk, Hilversumse editie van 27 december 1962 deelde mede:

" B. en W. van Bussum hebben in de gemeentebegroting ruim twee ton meer uitgetrokken voor subsidies en bijdragen. Zo krijgt het r.k. militair tehuis te Bussum f. 200.-- subsidie. Het Katholiek Militair Vormingscentrum krijgt een afwijzende beschikking, evenals de stichting Militaire Tehuizen van het Humanistisch Thuisfront. Er is namelijk te Bussum geen tehuis van het Humanistisch Thuisfront."

Het Vrije Volk (Haarlemse editie).

Maar in Haarlem viel het weer mee. Het Vrije Volk, Haarlemse editie van 21 december 1962 vertelde ons:

"Dat het Humanistisch Thuisfront weer (meer) subsidie krijgt is te danken aan een met 12 - 5 stemmen aangenomen voorstel van de P.v.d.A."

"Wij kunnen er nog aan toevoegen, dat het subsidie verhoogd is van f. 20.-- tot f. 90.--.

-0-

Ingezonden stukken. (Amsterdamse editie)

Het Vrije Volk, Amsterdamse editie van 3 januari 1963 heeft het volgende ingezonden stuk opgenomen, dat voor zichzelf spreekt:

"De Cijfers.

" Op de avond voor Kerstmis publiceerde Ds. L.H. Buitenberg "in HVV, onder de bovengenoemde titel, een artikel waarin een "zinsnede voorkomt welke luidt als volgt:

" "Daarom is het getal van buitenkerkelijken zulk een problematisch cijfer. Het duidt geen gerichtheid aan, alleen maar "negatie:"

" Door deze uitspraak wordt een levensbeschouwelijke groep "in ons land onrecht aangedaan en dat zal Ds. R. stellig niet "hebben bedoeld op de vooravond van Kerstmis.

" Ik zou het geheel met hem eens zijn geweest, indien hij geschreven had: "Het duidt v o o r v e l e n geen gerichtheid "aan..." etc. Zeer zeker behoren zeer velen van de buitenkerkelijken, door een negatieve houding ten opzichte van geestelijke vraagstukken, niet tot een kerkgenootschap. Over de oorzaken daarvan wil ik dan maar zwijgen.

" Dat neemt niet weg, dat een grote groep Nederlanders positief staat tegenover de ontplooiing van een gezond geestelijk leven en juist daarom geen lidmaat van een kerk kan zijn. Hun geestelijk leven is dan ook zeer doelbewust gericht. Het is niet minder goed, het is niet beter, het is alleen maar anders. Velen van hen zijn in het Humanistisch Verbond georganiseerd.

" Zij kunnen het o.a. met hun geweten niet in overeenstemming brengen, dogma's te onderschrijven welke voor hen geen enkele geestelijke waarde vertegenwoordigen.

" Daarom zijn er ook in de grote rand van de Hervormde en andere kerken niet alleen maar "onverschilligen", maar stellig ook vele "verontrusten" en daarom "zoekenden", die al sedert lang in conflict leven met hun geweten, maar de grote stap nog niet durven wagen, naar een levensbeschouwing welke meer in harmonie is met de menselijke vermogens, omdat deze daarop is gebaseerd.

" Uit een oogpunt van rechtvaardigheid zou het wellicht beter zijn geweest als Ds. R. in zijn boven aangehaalde zinsnede ook nog even aandacht had besteed aan de positieve gerichtheid van het buitenkerkelijk humanisme, juist met betrekking tot de strijd "die het voert tegen het geestelijk nihilisme."

-o-

De Leeuwarder Courant.

In ons vorig nummer namen wij een gedeelte van een artikel op van J. Piebenga in De Leeuwarder Courant van 24 november, dat een reactie was op de rede van de socialistische fractieleider Prof. Vondeling. We namen tevens een ingezonden stuk over, dat in de Leeuwarder Courant na het artikel van de heer Piebenga was opgenomen. De Leeuwarder Courant van 5 december neemt nog een ingezonden stuk over deze kwestie op; hier volgt het:

" De heer P. schrijft in zijn hoofdartikel van 24 november. "Het is niet weinig en het zijn geen kleinigheden, die Prof. Vondeling verleden week als spreker op de jaarvergadering van de Humanistische Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid heeft aangehaald. Dit kan men ook zeggen van P. z'n hoofdartikel. Hetzelfde kan men zeggen van het slot van zijn artikel; als men tenminste de namen verwisselt, dan staat

"er: neen, het optreden van de heer Piebenga in de Leeuwarder
"Courant is niet gelukkig geweest, niet voor hemzelf en niet voor
"voor de kerk. Als P. stelt dat het humanisme een vreemde zaak
"is, omdat het begrip in ieder land anders wordt gebruikt, kan
"men dat met veel meer recht zeggen van het Christendom. Dit
"wordt zelfs in één enkel land, ja zelfs binnen elk gehucht op
"geheel verschillende wijzen beleden, daar hoeft men geen andere
"landen bij aan te halen; het Christendom heeft velerlei bron-
"nen; bovendien zijn er vele vormen van Christendom, maar dáárom
"behoeft men het toch nog geen vreemde zaak te vinden!

" P. zegt ook dat men de opkomst van deze nieuwe zuil mogelijk
"maakt door regeringsmaatregelen; volgens mij is dit andersom,
"nl. door de activiteit van het Humanistisch Verbond worden er
"regeringsmaatregelen gevraagd en getroffen, zoals art. 47 in
"de Mammoetwet, de kindbescherming, humanistische geestelijke
"verzorging gedurende de militaire dienstdienst, de subsidie-
"ring voor kerken en bezinningsgebouwen enzovoorts. En als men
"dan de reactie hoort van de goede, brave, zachtzinnige enz.
"CHU of Dr. H.W. Tilanus over art 47 van bovengenoemde wet,
"heb ik toch wel een ander begrip over zachtzinnige verdraagzaam-
"heid. P. zegt ook: Het humanisme van het H.V. is de voortzetting
"van het 19de eeuwse atheïsme; dit geloof ik niet, maar het is P.
"zijn goed recht dit wel te geloven.

" Kan P. niets anders doen dan negatieve punten over het H.V.
"vermelden? De positieve punten van het H.V. zijn hem ongetwijfeld
"ook wel bekend. Is het niet eerlijker en christelijker ook deze
"punten te vermelden? Of is het zo, dat het H.V. te veel posi-
"tieve punten heeft en dat deze vooral niet te veel moeten uit-
"komen? Verder schrijft de heer P. over Erasmus en Coornhert, dat
"die zich buitengewoon zouden verbazen over wat in de door het
"Humanistisch Verbond naar hun genoemde huizen geleerd wordt.
"Dit weet P. niet, dit weet geen mens, deze mannen zijn al 400
"jaar dood. Maar het kon P. wel eens verbazen wat daar geleerd
"wordt over verdraagzaamheid enz. Zou het Paulus bv. niet hogelijk
"verbazen wanneer hij kennis zou kunnen nemen van wat sommige hui-
"dige professoren en dominees over zijn leer verkondigen?

" Als de heer P. stelt, dat alleen de indifferenten en gemak-
"zuchtigen de neiging hebben alles op zijn beloop te laten, dan
"ben ik het daar volkomen mee eens, maar dit geldt voor ieder, on-
"geacht zijn of haar godsdienst of levensbeschouwing. Multatuli
"heeft eens gezegd: Twee halve waarheden maken geen waarheid."

-o-

Humanistische rubrieken(De Gelderlander en het Arnhems Dagblad).

De Gelderlander en Het Arnhems Dagblad van 31 december 1962
hebben weer hun rubriek Buitenkerkelijk Humanisme.

Bijna de gehele rubriek wordt gewijd aan de radiorede, welke Prof.Dr.
G. Stuiveling op 16 december heeft gehouden over de cijfers van de laatste
volkstelling over de godsdienstige gezindte en het percentage buitenker-
kelijken. De schrijver van de rubriek levert het volgende commentaar op
die radiorede:

" Nadrukkelijk verklaart Prof. Stuiveling, dat het Humanistisch Verbond nooit de pretentie heeft gehad deze groep geheel te vertegenwoordigen, maar deze aanspraak geldt in nog mindere mate voor enige kerk. Het humanisme heeft hier een zekere voorrang; het is de eerst-aangewezen geestelijke instantie om de buitenkerkelijken op te vangen. Prof. Stuiveling stelt in dit verband, dat naar humanistische overtuiging juist het humanisme en al-leén het humanisme in staat is, hun vaak vage buitenkerkelijke levensgevoel te verhelderen tot een verantwoord levensbesef, omdat juist de "ondogmatische menselijke poging tot zelfkennis een kern-idee is van ons humanisme".

Slagen in de lucht

" Het wil ons voorkomen, dat Prof. Stuiveling zijn neiging tot eenzijdig simplificeren, die hij in deze radiolezing opnieuw demonstreert (en zoals wij hem in levensbeschouwelijke zaken al eens vaker hebben zien doen), wel wat al te vlot de vrije loop laat, wanneer hij in dit laatste stuk van zijn toespraak een eerste keus van het Humanistisch Verbond pretendeert ten aanzien van de buitenkerkelijken op grond van de stelling, dat het buitenkerkelijke levensgevoel door een verdere bewustmaking vanzelf zou uitlopen op een humanisme zoals dat in zijn Verbond beleefd wordt. Buitenkerkelijkheid betekent nog lang niet ongodsdienstigheid, en het ondogmatische menselijke pogen tot zelfkennis is evenmin een monopolie van het Humanistisch Verbond.

" De humanistische beweging in Nederland zit nu al jarenlang tegen een plafond van enige tienduizenden aanhangers met een gemiddelde leeftijd die steeds hoger wordt, ondanks de juist in de laatste jaren snel toegenomen propagandistische mogelijkheden van een groeiende publiciteit en steeds omvangrijker praktisch werk op allerlei gebied. Zou de betrekkelijk geringe werfkracht van het Humanistisch Verbond, die toch ook voor Prof. Stuiveling een voorwerp van zorg en een reden tot bescheidenheid moet zijn, niet mede daaraan te wijten zijn, dat de overstap van "geen gezindte" naar een uitdrukkelijk beleden ongodsdienstigheid voor vele buitenkerkelijken groter en moeilijker blijkt dan men in humanistische kring wil aannemen? Anders gezegd: vanzelfsprekendheden zoals Prof. Stuiveling die hanteert blijven slagen in de lucht, zolang niet duidelijk is aangetoond, dat de bevolkingscategorie, die wij bij gebrek aan een betere naam met het verzamelwoord "buitenkerkelijken" aanduiden, in haar geheel die mate van ontkerstening en van ongeloof bereikt heeft, welke nodig is om het geestelijk klimaat van het Humanistisch Verbond binnen te treden.

" In afwachting van nadere gegevens over de feitelijke geestelijke structuur van deze categorie (waarvan wij voorlopig aan nemen, dat zij heterogener is dan Prof. Stuiveling op grond van de volkstelling schijnt te denken), voelen wij geen behoefte om een optie aan welk kerkgenootschap of levensbeschouwelijk genootschap ook ten aanzien van het buitenkerkelijk volksdeel toe te kennen."

Verder noemt de rubriek, voorlopig nog zonder een oordeel uit te spreken, de uitgave van "Rede en Religie in het Humanisme" en van de handelingen van het Internationaal Congres te Oslo.

BIJLAGE I

N I E U W J A A R S B R I E F 1 9 6 3

De meesten van ons hebben wel eens in hun leven het gevoel gehad, dat zij op een nieuwjaarsdag ook opnieuw zouden willen beginnen. De oude agenda wordt weggesmeten en de nieuwe ziet er - behalve die van de managers natuurlijk - nog zo maagdelijk uit. Die laatste sigaret kan nu wel weg; we gaan een nicotinelooz jaar tegemoet. De afgelopen maanden (om niet te zeggen jaren) hebben ons veel problemen bezorgd; als we alles nu eens anders gingen aanpakken, zouden we dan niet een hoop nutteloze ballast overboord kunnen zetten?

Zo denken we soms in die laatste korte dagen van het jaar. Het is alsof we na een vermoeiende dag in een verrukkelijk bad duiken om al het stof van ons te laten afspoelen. Dan hebben we daarna het gevoel dat we helemaal verfrist zijn en dat we weer aankunnen wat ons een ogenblik tevoren nog zo scheen neer te drukken.

Dat kan een verleidelijk spelletje zijn, maar het is natuurlijk een droombeeld. Niet voor niets zegt het spreekwoord, dat de weg naar de hel met goede voornemens is geplaveid. Men kan niet werkelijk uit zichzelf stappen en met één enkele psychische handbeweging een volstrekte ommekeer in zijn bestaan teweegbrengen. Dat geldt evenzeer in de samenleving. Een revolutie is hoogstens een gewelddadige stroomversnelling, nooit een absoluut breekpunt maar altijd het resultaat van een reeds lang onder de oppervlakte borrelende tegenstroom. En zo gaan insgelijks aan onze ingrijpende persoonlijke beslissingen de nodige bewuste en onderbewuste voorbereidingen vooraf.

In die zin is het dus vreemd als ons aan het begin van een nieuw jaar het gevoel bekruipt, dat we onze eigen wet drastisch zouden moeten verzetten. We hadden er trouwens even goed ieder ander ogenblik voor kunnen kiezen. Want wat is de nieuwjaarsdag anders dan een kunstmatige breuk temidden van een eindeloze aaneenschakeling van collega's, die zich tot weken en maanden, tot jaren en eeuwen aaneenrijgen? Niettemin blijft het vreemd, dat er door al die eeuwen heen van deze dag nooit iets méér gemaakt is. En vooral in onze moderne tijd mag men zich dit wel afvragen. Alles heeft immers geleidelijk zijn vaste plaats gekregen. We hebben een moederdag en een vaderdag; er is een dierendag, een dag van de Verenigde

Naties en in de hervormde kring spreekt men van "geloven op maandag". Zou het dan zo dwaas zijn de nieuwjaarsdag te introduceren als "de dag van de menselijke waardigheid?"

Menselijke waardigheid. Het is uiteraard een begrip waar men onmiddellijk allerlei beschouwingen aan zou kunnen vastknopen. Men kan er Kant bijhalen met zijn uiteenzettingen over "die Würde des Menschen" en dat zou zeker niet zinloos zijn. Men kan er ook ingewikkeld mee gaan doen door vragen te stellen als: wat is nu eigenlijk waardigheid, wat is de maatstaf van de waarde, zijn er absolute waardebegrippen e.d. Het een noch het ander is bij deze gelegenheid de bedoeling. Liever willen wij het in eenvoudige bewoordingen uitdrukken. Zoals de Engelse staatsman Gladstone het de vorige eeuw deed toen hij zei, dat op de bodem van alle problemen en stelsels de vraag ligt: "Wat dunkt u van de Mens?"

Wat men nu in de kringen van het Humanistisch Verbond in onze tijd van de mens denkt mag in grote trekken als bekend verondersteld worden. De eerbiediging van de concrete mens is misschien wel de meest centrale gedachte van het moderne humanisme. Zodra deze mens schuil dreigt te gaan achter abstracties als staat of ras of klasse staat de deur open voor afschuwelijke vormen juist van onmenselijkheid. Dan komt de mens in de verleiding van voor een ideologie of een religieus fanatisme precies datgene op te offeren wat hij er aanvankelijk mee beoogde te ontzien. Dat is niet wat de humanist wil, die door de eeuwen heen immers juist de concrete mens heeft willen eerbiedigen, de menselijke zelfstandigheid tot ontplooiing heeft willen doen komen en ieder mens in zijn waarde heeft willen laten. Dat zou ook zijn wat op zo'n "dag van de menselijke waardigheid" in het middelpunt van de belangstelling behoorde te staan.

Het achter ons liggende jaar was er opnieuw getuige van hoe moeilijk het voor ons allen tezamen is om die richting in te slaan. We moeten er wel van uitgaan, dat we het stuk voor stuk willen. Niet omdat humanisten zo'n optimistische kijk op de mens zouden hebben. Zeker niet. De mens is in menig opzicht helemaal niet zo bewonderenswaardig. Hij kan zich onder allerlei omstandigheden met een waarlijk dierlijk egoïsme en instinct tegen zijn omgeving teweerstellen. De menselijke geest heeft huiveringwekkende afgronden; voor zover wij het al niet wisten leerde de laatste oorlog het ons wel. Maar er zit ook een heel andere kant aan die mens. Hij onderscheidt zich van alle andere levende wezens door zijn neiging tot rekenschap en verantwoording, zijn kans om als méér dan een enkel biolo-

gisch wezen vorm te geven aan menselijke verbondenheid, waardoor een samenleving uitgroeit tot een gemeenschap, kortom door zijn vermogen tot medemenselijkheid.

Maar wat brengen wij ervan terecht? Als we naar het jongste verleden zien: niet altijd veel. Op internationaal gebied bleven ook dit jaar de geweldige spanningen bestaan. Het geeft een gevoel van toenemende machteloosheid de dreiging van de atoombom als een zwaard van Damocles boven het hoofd te zien hangen. Terwijl de moeilijkheden in Congo en Laos ons nog vers in het geheugen liggen doemen reeds nieuwe gevaren op achter de kin. De kwestie-Berlijn is een vrijwel doorlopend onderwerp van zorg; de Cuba-crisis bracht de wereld aan de rand van de afgrond om van de Chinees-Indische grensgeschillen nog maar niet eens te spreken. Op het congres van de Internationale Humanistische en Ethische Unie, dat in augustus van dit jaar in Oslo werd gehouden, is die nucleaire wedloop opnieuw aan de orde gesteld en als een dodelijke bedreiging voor de mensheid gekenschetst. Humanistische organisaties uit alle delen van de wereld waren het er over eens, dat men in het licht van die afschuwelijke ontwikkeling niet werkloos mocht blijven toezien en dat er alternatieven voor het bereiken van althans enige ontspanning aan de hand moeten worden gedaan. In de eerste plaats natuurlijk door er de regeringen en de publieke opinie van te doordringen welke enorme risico's er worden genomen. Maar verder ook door het uitwerken van allerlei zuiver praktische suggesties.

Er zal minder moeten worden gedacht in zwart-wit schema's. De volken zullen de Verenigde Naties zoveel mogelijk moeten versterken, o.m. door de recrutering van een internationale politiemacht, die in noodsituaties kan optreden. Er zullen middelen moeten worden gevonden om de bewapeningsrace te temperen, maar dat kan alleen als men tegelijkertijd de achtergronden van die wedloop onder de loep neemt. Kanonnen gaan niet van-zelf af. Er is altijd wel een reden, waaróm zij tenslotte worden afgeschoten. De bestrijding van honger of gebrek in grote delen van de wereld en de rechtvaardiger verdeling van welvaart zijn positieve elementen om belangentegenstellingen uit de weg te ruimen en er langzamerhand een belangengemeenschap voor in de plaats te stellen. Van groot gewicht is bovendien, dat de publieke opinie meer en meer gaat eisen, dat men zich in het internationale verkeer houdt aan hetgeen is overeengekomen - de trouw aan aan het eens gegeven woord - en daarnaast dat men vormen vindt om geves-

tigde posities, die door de ontwikkeling der dingen eenzijdig in het na-deel van één partij zijn gaan werken, door overleg te herzien.

Het zijn gelukkig niet slechts de humanisten die zich zorgen maken. Ook uit de protestants-christelijke wereld klinken krachtige geluiden van verontrusting. De Protestantse Wereldraad van kerken en het concilie van de Katholieke kerk mogen zeker eveneens als positieve factoren in het huidige tijdsbestek worden gezien. Als er naar meer wordt nagedacht en minder automatisch gehandeld, zou dit al een stap vooruit betekenen. Want het is duidelijk, dat het niet de schrille stem van de ideologisch gekleurde emotie doch de - zij het dan misschien vooralsnog wat zwakkere - stem van de verantwoordelijkheid is, die de mensheid een nieuwe toekomst kan bieden.

Niet in de behandeling, die de negerstudent Meredith aan de Amerikaanse universiteit van Oxford genoot, ligt de weg naar een menswaardige toekomst, maar in het doelbewuste optreden daartegen. Zo'n behandeling zaait haat in de harten van velen en brengt het moment naderbij, dat die haat zich een uitweg zoekt.

Rassenvooroordelen zijn een welkome voedingsbodem voor het kweken van diepe tegenstellingen. Daar is ook weer bij uitstek het vraagstuk van de menselijke waardigheid in het geding. Juist omdat zij de persoonlijkheid van de betrokkene niet erkennen treffen zij sterker dan welke kritiek het hart van de beledigde. Een eenvoudige oplossing is er voor het rassen-vraagstuk niet. Juist de emotionele achtergrond maakt het tot een probleem van de eerste orde. Men zou zich daar van weerszijden meer dan tot dusver rekenschap van moeten geven.

Dit alles kan niet door plotselinge beslissingen worden gewijzigd. Hier is volhardende toewijding vereist. We kunnen het ook niet alléén, maar hebben de medewerking van zeer velen nodig. Ergens moet er een begin worden gemaakt. Anders blijft alles bij het oude, terwijl juist de kernen moeten worden gevormd om straks het nieuwe te schragen. Daarom ook is het zo belangrijk dat het afgelopen jaar in ons land werd opgericht het Centrum voor Humanistische Vorming. Dit Centrum stelt zich ten doel de mogelijkheid te bevorderen tot geestelijke vorming aan de openbare scholen ten behoeve van de buitenkerkelijke jeugd. Tot dusver was het alleen mogelijk aan die scholen godsdienstonderwijs te ontvangen. Het humanistisch vormingsonderwijs beoogt de kinderen in aanraking te brengen met vragen over mens en wereld, bijbelse openbaring en menselijke vermogens. Vóór alles wil het de persoonlijke zelfstandigheidszin bevorderen. Het heeft niet de bedoeling

de jongeren het humanisme "aan te praten" maar wel voor hen het humanisme aan de orde te stellen als een wijze van verantwoord mens-zijn.

De stap van de wijde internationale wereld naar dit vormingsonderwijs aan sommige scholen in ons kleine landje zal wellicht op het eerste gehoor verbazingwekkend voorkomen. Zij is dat geenszins. Bedenk wel, dat wij alléén aan die wereldproblemen niet kunnen tillen. Wel dragen wij stuk voor stuk onze medeverantwoordelijkheid daarvoor. Wij mogen die niet miskennen en oefenen die ook metterdaad uit in contacten met anderen op nationaal maar vooral ook internationaal niveau. De conferentie van Oslo was daarvan slechts één van de voorbeelden. Maar diezelfde verantwoordelijkheid vergt ook dat wij geen enkel middel tot het gestelde doel veronachtzamen, al gaat het om een ogenschijnlijk heel wat bescheidener gebied. Als zodanig mag dan gelden dit belangrijke stuk vormingsonderricht, want bedenk wel: als wij aan de toekomst denken, is dit vooral ook de wereld van onze kinderen.

Deze nieuwjaarsbrief van het Humanistisch Verbond ging over de menselijke waardigheid. Dat is een moeilijk onderwerp, in zoverre het bereiken van een samenleving, waarin de menselijke waardigheid wordt gediend, enige scheppende activiteit op alle terreinen vereist. Als er op dit punt een ei van Columbus bestond, waarom zou het dan al niet veel eerder op zijn punt zijn gezet? Het bevorderen van de menselijke waardigheid is vooral daarom een moeilijke taak omdat het een groeiprocés raakt. Men moet zich geïnspireerd voelen door een idee; men moet er van jongsaf mee vertrouwd raken. De opvoeding van de jeugd mag nooit als een onbelangrijke zaak worden beschouwd. En zeker niet de opvoeding tot zelfstandig handelen en tot voortdurende verantwoording. De wereld zoals die thans reilt en zeilt is een gegeven. De tegenwoordige generatie heeft de plicht er van te maken wat er van te maken valt. De wereld van de toekomst kan misschien - en als wij het willen - betere perspectieven bieden. Want het is niet genoeg die wereld thans beter bewoonbaar te maken, maar het is tevens nodig de jeugd van nu beter toe te rusten voor de wereld van straks.

Hoofdbestuur van het
Humanistisch Verbond.